

Å samtale med trær

Cathrine Finsrud Stustad

**Master i medium og materialbasert kunst
Kunsthøgskolen i Oslo, våren 2017**

«Å samtale med trær», 59.727515 N - 9.349688 E,
- et stedsspesifikt verk i Jondalen

Besøk fra Belgia; Anje Claeys var med meg til Jondalen.
Hun tok dette bildet av meg mens jeg fikkset på et av
trykkene som hadde fallt ned.

Innhold

- s 6 En slags innledning, eller artist statement
- s 10 Reisen til Eidfjord - Bratt, tungt og langt. Et sannt slit
- s 22 Vandringer i Jondalen - Nært og kjent. Barndommens tumbleplass
- s 38 Å gå – friheten å kunne forflytte seg av egen kraft
- s 42 Fra Heggedal, via New York til Hardangervidda
- s 46 Jævla drittsverte – den lengste reisen av dem alle
- s 50 Et brev fra Belgia
- s 54 Stien videre
- s56 Litteratur

**En slags innledning,
eller artist statement**

Jeg har gått en lang tur i skogen, og nå sitter jeg på en benk og stirrer utover den snødekte isen på Stordammen. Det henger noen grafiske trykk på trærne rundt meg. Jeg har gått hit hver dag i flere uker nå, på leting etter teksten. Den forbanna teksten som klart definerer hva jeg driver med.

Jeg lurer på om det er kjærligheten til naturen eller til grafikken som er drivkraften?

Det er stille.
Ikke et ord å se.

Det er noe poetisk over det. Å ha utstilling for naturen og dyrene, dagen og natten. Jeg bruker mye tid på å reise rundt, gå i naturen og velge sted, og deretter jobber jeg grundig med inntrykkene på verkstedet, der langsomme prosesser blir til grafiske arbeider som skal tilbake å få være alene med naturen. Noen har spurt hvorfor jeg lar de vakre trykkene blir ødelagt med rifter og sår etter måneder ute i all slags vær, men jeg syntes ikke de blir ødelagt, tvert i mot får naturen tilføre dem spor av sin kraft, de får absorbere skogens stillhet og bærer med seg naturens visdom.

De blir tause vitner.

De siste årene har bestått av flere parallele reiser, der de mest åpenbare er de fysiske turene til Jondalen og Eidfjord med kunstverk på ryggen. Jeg har beveget meg ut av verkstedet og tatt i bruk naturen, både som inspirasjon, arbeidsplass og utstillingsarena.

Men arbeidsmetodene mine har også vært på en lang reise. Jeg ble forelsket i Dyptrykk da Jan A.F. Kolstad introduserte meg til etsing av kobberplater på Asker Kunstfagskole . Siden da har jeg blitt en erfaren grafiker, med vekt på teknikk, materialenes egenskaper og prosesser knyttet til det tradisjonelle grafiske håndverket. Fra å være bundet til kobbergrafikken og snekkerverkstedet, har jeg gjort undersøkelser i foto, video og maleri. Den lengste reisen har likevel vært holdningsendringen som ble påtvunget da jeg skulle bygge opp det nye grafikkverkstedet til Asker kunstfagskole – fra å fnyse av de vannbaserte "hobbyproduktene" til etterhvert å bli nysgjerrig nok til å ta dem i bruk i eget arbeid og nå være så fortrolig med teknikkene at hele masterprosjektet er gjort i non-tox.

Jeg sitter litt til.
Det er så godt å få tid til å tenke tankene ferdig.

Drivkraften er nok en kombinasjon av begge.

Cathrine Finsrud Stustad
Konnerud, mars 2017

59.728197 N – 10.1059630 E
Et skrivested ved Stordammen på Konnerud

Reisen til Eidfjord

Bratt, tungt og langt. Et sannt slit

11

«OXYGEN», 60.405089 N - 7.143043 E, - et stedsspesifikt prosjekt på Hardangervidda
Kanskje mitt favorittbilde fra dette arbeidet. Vi har akkurat kommet opp på flata og beveger oss mot
stedet der verket skal monteres. Det minner meg på alle mulige måter om Kittelsens «Soria Moria»

«OXYGEN», 60.405089 N - 7.143043 E
- et steds spesifikt arbeid på Hardangervidda

Oversiktsbilde av kunstverket 20.juni 2016,
morgenen etter montering.

« OXYGEN »,
60.405089 N - 7.143043 E,
- et stedsspesifikt verk på
Hardangervidda

Bilde tatt fra stien. Dersom noen
skulle komme forbi er dette hva de
ser. De må helt ned på kanten av
stupet og snu seg for å se
kunstverket forfra.

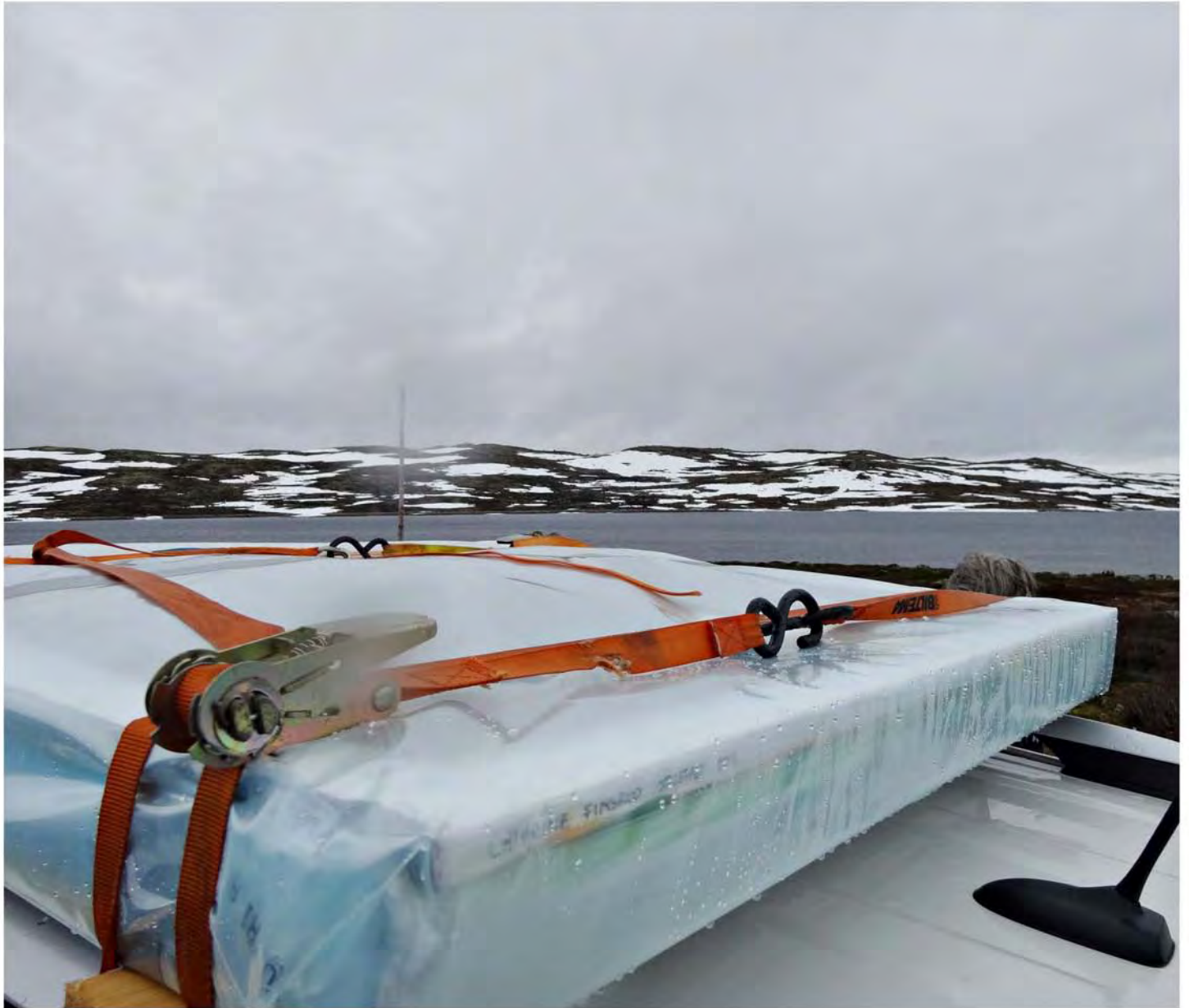

«OXYGEN», 60.405089 N - 7.143043 E, - et stedsspesifikt verk på Hardangervidda
Detaljbilde av et maleri som solen og skyggene maler videre på.

«OXYGEN», 60.405089 N - 7.143043 E, - et stedsspesifikt arbeid på Hardangervidda

Bildene er pakket i plast og klare til å stroppes fast på sekken. De var så tunge av vann at jeg måtte ha hjelp til å få de opp på ryggen.

«OXYGEN», 60.405089 N - 7.143043 E, - et stedsspesifikt arbeid på Hardangervidda
Maleriene er på vei over fjellet

Den bratte stigningen tok aldri slutt. Pusten går tungt og ingen av oss sier noe. Det er godt å dele stillheten. Naturen er taus mens den ser oss slite oss frem med malerier på ryggen, og jeg tenker bare på om vi klarer å finne igjen den samme plassen der fotografiet var tatt. For det var viktig for meg at arbeidet skulle monteres på det eksakte stedet.

Vi kom oss opp i høyden og jeg kom plutselig til å tenke på Kittelsens «Soria Moria». Hva om stedet ikke finnes lengre. Men det gjorde det. Vi fant det etter noen runder og omveier. Der oppe på toppen av Eidfjord rigget vi til leirplass og monterte maleriene, før vi slitne og lykkelige hadde åpning under stjernene.

Den største opplevelsen må være morgenen etter. Å våkne midt i kunstverket og se at sola og skyggene allerede hadde begynt å jobbe videre på arbeidet. Jeg forlot dem der. De var alene på fjellet frem til 01. september. Da starter hjortejakta og jeg hadde fått beskjed om at de måtte ned.

Spenningen var stor når jeg nærmet meg arbeidet igjen på høsten. Til min store overaskelse, og kanskje skuffelse hadde naturen satt lite spor på bildene. De var blytunge av vann og blinddramma var ganske full av mauer som hadde søkt ly, men ellers like hele.

Jeg fikk sitte der en liten stund og få igjen pusten. Men så var det på tide å montere ned arbeidene og rydde plassen til hjortejegerne. Skulle bære dem ned igjen selv. Sekken med bildene var så tung at jeg måtte ha hjelp til å løfte den på meg – så når jeg satte snuta nedover alene, mens gutta ble igjen for å jakte støtte jeg på et par utfordringer.

Jeg tror aldri jeg har brukt så mange banneord for å få bena til å stige opp en høyde på 30 cm. Gangsperre! Men jeg vil ikke ha det på noen annen måte. Der noen drømmer om å ta helikopter inn på vidda for å raskere komme seg frem til jakthytta vil jeg gå. Bære tungt. Kjenne at jeg lever. Oppleve reisen. Samtale med naturen. Få tid til å tenke tankene ferdig. Å gå i naturen er takknemlig sånn, akkurat som materialer og arbeidsprosesser i grafikken. De har tid til å vente.

Jeg planla nye arbeider innimellom banninga.

Trærne var litt uenige.

«OXYGEN», 60.405089 N - 7.143043 E, - et stedsspesifikt arbeid på Hardangervidda
Fjellene rundt Eidfjord er kanskje de råeste jeg vet om. Det er som de lener seg innover mot dalen. Denne
utsikten har maleriene hatt sommeren 2016.

OXYGEN - 60.405089 N - 7.143043 E

Et stedsspesifikt kunstverk på Hardangervidda, 19.06 – 01.09 2016

2009 – 2015 Flere reiser til Eidfjord og turer på Hardangervidda, fantaserer om kunst ute

2015 – Valgte 'site' for arbeidet som ble dokumentert med foto og små skatter; bark, planter, steiner etc.

2015 – 16 Bearbeider materialet på verkstedet, medium/motiv/farger tilpasset sted. Det startet som et grafikkprosjekt med 96 kobberplater, og endte opp med malerier behandlet som om det var kobberplater som skulle etses. Lag på lag med transparent maling.

2016 Arbeider med maleri på lerret 160 x 240 cm. Gikk over til 100x100 cm og malte tilsammen 11 stk. 4 av dem ble med til Hardangervidda.

19.06.16 Reiste til 'site', med 4 malerier på ryggen og monterte kunstverket. Overnattet ute med dem før jeg lot naturen arbeide med dem i 2 måneder.

01.09.16 Ny reise til Eidfjord for å hente hjem maleriene. De måtte taes ned 01. sept for ikke å forstyrre hjortejakta.

05.11.2016 Malerier fra prosjektet stilles ut inne. Det ble klaustrofobisk.

2017 Arbeider med å finne en metode for å formidle verket bedre i gallerirommet.

01.06.2017 Utstilling i galleri Seilduken der jeg viser dokumentasjonsmateriale fra prosjektet.

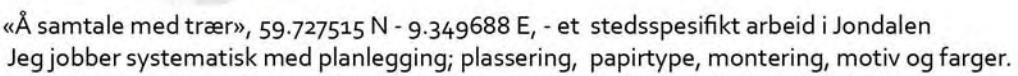
Reisene, gåturene opp og ned fjellsiden og arbeidets tilstand før og etter naturen satte sine spor er dokumentert med foto, video og tekst.

Maleriet "Oxygen 2" henger i vindfanget på Lien på Dikemark. Tror bildet har det ganske klaustrofobisk og ville mest sannsynlig hatt det meget bedre utenfor bygget, blant trærne.

Vandringer i Jondalen

Nært og kjent. Barndommens tumleplass

«Å samtale med trær», 59.727515 N - 9.349688 E, - et stedsspesifikt arbeid i Jondalen
Motivet og fargene jeg bruker i trykkene gjenspeiler fargene fra naturen på stedet de skal tilbake til.

«Å samtale med trær»,
59.727515 N - 9.349688 E
- et stedsspesifikt arbeid i Jondalen

Oversiktsbilde av kunstverket
04.03.2017. Her har trykkene vært
ute i snø, is og regn i 4 måneder.

«Å samtale med trær», 59.727515 N - 9.349688 E, - et stedsspesifikt arbeid i Jondalen.

Trykkene var ute fra november 2016 til mars 2017, bare avbrutt av et døgn inne under stormen Urd som herjet i romjula.

«Å samtale med trær», 59.727515 N - 9.349688 E, - et stedsspesifikt verk i Jondalen
Detalj bilde av et grafisk blad i skogen.

«Å samtale med trær», 59.727515 N - 9.349688 E, - et stedsspesifikt verk i Jondalen
Arbeidet er dokumentert med viltkamera. Her er et lite utvalg

«Å samtale med trær», 59.727515 N - 9.349688 E, - et stedsspesifikt verk i Jondalen
Naturen tok skikkelig tak i arbeidene. Jeg hadde ofte litt å fikse på når jeg kom til 'site'.

Jeg ønsket å gjøre et nytt arbeid, på samme sted, men med grafiske blad. Det er i grafikken jeg finner arbeidsro. Reglene, tradisjonen, håndverket, papiret og teknikkene. Planen min viste seg å ikke kunne gjennomføres på Hardangervidda innen våren 2017. Å forholde seg til et terreng der jeg måtte ta hensyn til både jakt og vær ble for komplisert å få til på den korte tiden og jeg var nødt til å velge en mer tilgjengelig plass.

Jondalen ligger på grensa mellom Buskerud og Telemark. Det er der familien min har hatt hytte siden jeg var liten, så jeg kjenner skogen der. Den er nær for meg. Det blir en fin kontrast til det ville landskapet på Hardangervidda, langt vekk, hvor jeg var tvunget til å forlate arbeidet alene ute. Allerede uka etter hjemkomsten fra Eidfjord var jeg i gang. Tur til Jondalen for å bestemme meg for site og sette igang arbeidet med å bygge opp motiv og farger. Prosessen skiller seg vesentlig fra arbeidet på Hardangervidda, samtidig som den er lik. Nå er det jeg som går skrittene, finner og dokumenterer stedet møysommelig siden jeg vet hva jeg trenger.

Trykkene blir til i Drammen og nesten ukentlig reiser jeg til Jondalen for å være i stedet der de skal monteres. Nærheten gjør at jeg kan jobbe saktere, reise tilbake flere ganger og umiddelbart få svar på hvordan ideene mine fungerer i landskapet. Tankene om hva naturen tilfører arbeidene blir oftere og oftere tema for samtalen med trærne. Det samme gjelder spørsmål om hvorvidt jeg skal invitere folk til åpning, få pressedekning eller annonsere hendelsen? Men det ville blitt feil. Arbeidet er montert på et sted der i prinsippet alle kan ferdes. Uten forventninger kan det oppleves som magisk for en turgåer å overaskende komme gjennom arbeidet. Det er det jeg ønsker meg.

Å utsette papirarbeider for naturen er en helt annen prosess enn å la lerrett få være ute, og i prosessen med å planlegge dette arbeidet var det mye jeg ville forsøke å forutse. Parallelt med arbeidet med trykkene har jeg tester hengende ute for å gjøre valg om opphengsmetode, papirtyper og sverte. Jeg følte å ha rimelig god kontroll, og når tilstrekkelig mengde trykk var ferdige pakket jeg alt i bilen og reiste til Jondalen for å montere.

14. november 2016. Stedet hadde fått et lett snøfall natten før og jeg frydet meg over å kunne jobbe i det 'nymalte galleriet'.

Trykkene begynte å falle ned etter to uker. Det viste seg at det ble for hardt press på papiret der klypene satt. Jeg forsterket dem med boktape og plasserte dem forsiktig tilbake. Men de fortsatte å falle ned. Toppen på papiret var utsatt. Etter noen uker til kom jeg frem til en løsning der hele toppen av papiret ble beskyttet, og monterte på en trelist på de trykkene som hang sånn til at vinden fikk tak i dem.

Jeg brukte mye tid til å være i arbeidet. Satte meg ned midt blant trykkene og reflekterte over hva som skjer der. Ikke bare hvem eller hva som har vært der, men hva skjer med trykkene. Ikke sjeldent fant jeg spor etter både dyr og mennesker. Skulle vært gøy å se hva som foregår her om natten... Jeg kjøpte et viltkamera som jeg monterte i arbeidet. Ikke et sånt som sender bilder på sms, men jeg kan reise opp og tømme minnebrikken av og til for å se hva som har skjedd mens jeg er borte.

33

Å ha utstilling for naturen og trærne er spennende. Jeg har aldri hatt et publikum før som går løs på arbeidene med all sin kraft. Det ble et samarbeid mellom meg og naturen. Noen trykk måtte tørkes og forsterkes, opphenget måtte justeres litt etterhvert og etter 5 måneder ute var de så slitne at de måtte få komme inn for godt. Og arbeidet med hvordan alt materialet kan forvaltes trenger all oppmerksomhet de neste ukene. Jeg må nok spørre trærne om råd.

De vanskelige spørsmålene som handler om hvorfor krever lengre turer, men det underlige er at det som høres så klart ut i samtalene med trærne, blir borte når jeg kommer inn og skal få sannheten inn i datamaskinen. Det siste halve året har jeg derfor flyttet skrivestua ut. Har med notatbok, sitteunderlag og kaffikopp og finner meg en krakk, en rot eller en stubbe å sitte ned på hvis noen setninger blir klare til å lagres.

«Jondalen, 59.727515 N - 9.349688 E, nr2» - et av trykkene fra prosjektet fikk skikkelig hard medfart. Det falt ned i det første snøfallet og delene ble funnet igjen under snøen. Kanskje finner jeg de siste bitene når snøen blir helt borte.

Å samtale med trær -59.727515 N - 9.349688 E
Et stedsspesifikt arbeid i Jondalen, 14.11.16 – 05.03.17

Høsten 2016 - Reise til Jondalen og gå turer i skogen

Velge plass for prosjektet og dokumentere med foto, minner og små skatter; bark, planter, steiner og lyng.

Bearbeidet materialet på verkstedet, medium/motiv/farger tilpasset 'site'. Valg av sted gjør det mulig å reise tilbake flere ganger underveis i prosessen.

Trykket 38 grafiske blad; monotypier à 50 x 50 cm, minimum 3 lag per trykk i en kombinasjon av tresnitt, kinesisk vanntrykk og kobberetsning.

Ulike tester for å finne egnet metode for å henge papir utendørs i vær og vind.

14.11.16 Reiste til 'site' med trykkene og monterte kunstverket; 28 monotypier på trærne.

Besøkte stedet igjen og igjen i løpet av de 4 månedene verket hang ute for å; reparere nedfalte trykk, tømme minnebrikken i viltkamera, skrive loggbok, samtale med trærne og utvikle monteringsmetoden ettersom trykkene ble mer og mer slitt. Noen monotypier måtte byttes ut underveis.

05.03.17 Demontere kunstverket og vurdere oppbevaringsmetode for trykkene.

Vår 2017 Laget en eske i eiketre til de grafiske arbeidene.

22.04.17 – Formidle kunstverket i galleriet til Norske grafikere med fokus på de grafiske bladene. Monotypier presentert i en eske av edeltre.

01.06.2017 Formidle kunstverket i galleri Seilduken, som en dokumentarisk utstilling.

Reisene, gåturene i skogen og arbeidets tilstand underveis i prosessen er dokumentert med foto, video og tekst.

«Å samtale med trær»

På gruppeutstillingen «Print Matters» på Norske grafikere, våren 2017 er arbeidet fra Jondalen formidlet inne.

31 værbitte monotypier som har vært ute i skogen har fått en eske og et bord i edeltre. På veggen er det montert en stripe med utvalgte fotografier fra viltkamera.

Når avgjørelsen om at kunstverket i Jondalen trengte en annen type formidling i gallerirommet var tatt stod det mellom å binde monotypiene sammen til en bok, eller å lage et slags display til dem. Jeg fant noen fine eikestokker i materiallageret i Jondalen som etter et par måneder på snekkerverkstedet ble til en koffert med stativ. Hele objektet er gjort i eik, helt ned til hengslene.

Å gå

Friheten å kunne forflytte seg av egen kraft

Hvor begynner det? Muskler spenner seg. Det ene beinet er en støtte, det holder kroppen i oppreist stilling mellom jorda og himmelen. Det andre beinet er en pendel, det kommer svingende bakfra. Hælen lander. Hele kroppens vekt ruller framover mot fotens tåball. Storetåen skyver fra, og kroppens perfekt avstemte balanse skifter igjen. Beina bytter stilling. Det begynner med et skritt, et skritt til og enda ett. Skrittene føyer seg etter hverandre og danner en rytme som minner om slagene på en tromme. Det er gåingens rytme. Den mest åpenbare og den mest obskure tingen i verden, denne gåingen som bringer oss inn i religionen, filosofien, landskapet, anatomien.

Rebecca Solnit: Wanderlust. The history of walking

Jeg begynte å gå da jeg var rundt tre år. Litt senere enn gjennomsnittet. Før det hadde jeg gips til oppunder armene og var prisgitt at noen løftet meg rundt. Gåingen er forbundet med frihet. Helst i vill natur, men om en tur i nærområdet på Konnerud eller langs Akerselva er eneste mulighet til å få luftet huet, så tar jeg den. Når rytmen er inne og støyen fra virkeligheten er bak meg, kan tankene ta en annen reise.

Aller helst går jeg så langt at jeg kan få fri fra tankene også. Men da må jeg gå langt, bratt eller bære tungt. Historiske vandrere som Søren Kirkegaard, Henry Thoreau og Nietzsche gikk i fire til fem timer daglig, eller mer, for å finne sinnsroen, men i min hverdag er det tilstrekkelig med en time eller to. De korte systematiske vandringene fungerer som verktøy til å finne løsninger knyttet til arbeidet i verkstedet. Det kan være teknikk, materialvalg eller utfordringer knyttet til tema og motiv. Når behovet melder seg, utvides turene til dagsturer og en eller to ganger i året trenger tankene å renses skikkelig. Mental opprydding krever en lengre vandring, på et vilt sted hvor det er mulig å forsvinne fra sivilisasjonen så lenge man ønsker.

Arbeidet mitt har alltid startet med å gå. Jeg tenker klarere når jeg er i bevegelse. For ca tre år siden begynte jeg å ta med meg grafiske blad og henge opp ute på de daglige turene også tok jeg med en skatt jeg fant i skogen tilbake til verkstedet. Først var det for å ha et mål for turen, et slags kunсталibi. Jeg frydte meg med å dikte opp scenarier med mennesker som blir overasket av kunst i skogen. Hvordan blir det oppfattet? Er de mer åpne for inntrykk når de er på tur? Tar de seg tid til å se på arbeidene eller tar nysgjerrigheten om hvem som har laget det overtaket? Etterhvert ble det et rituale å samle på koordinater og skatter fra naturen, mens arbeidet på verkstedet fortsatte tilsynelatende adskilt fra vandringsbehovet.

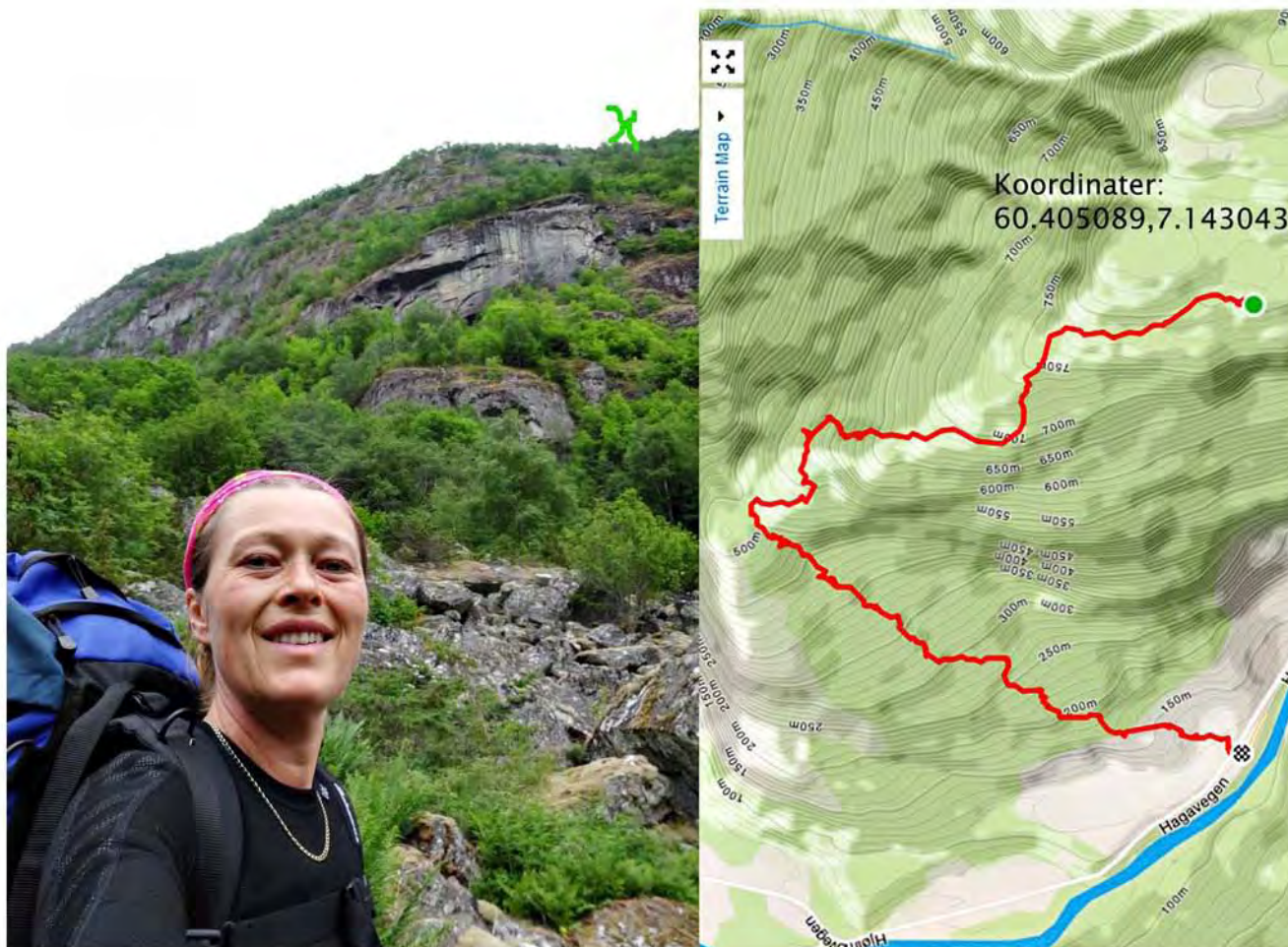
Jeg arbeidet med et motiv fra Hardangervidda. Fotografert på en fjelltur i 2009.

Faren min og jeg har et årlig rituale med en langtur på fjellet, men jeg var ikke med denne gangen. Jeg hadde imidlertid sendt med han et kamera og bestilt full minnebrikke. Ett av fotografiene på minnebrikka skulle bli et stort grafisk arbeid bestående av 96 kobberplater på 20 x 20 cm. Jeg ville etse dem i tre nivåer. Kun bruke non-tox teknikker. Malene var laget, platene kappet og arbeidet var i gang, men det var bare så kjedelig. Jeg hadde planlagt det helt i stykker. Jeg trengte å få det på avstand – et eventyr for å finne tilbake til hvorfor og ikke bare hvordan.

Det ble flere uker med lange vandringer. Jeg ryddet bort grafikken og spendte opp et digert lerrett som jeg lekte på. Det som er nødvendig for grafikken kunne også brukes i maleri viste det seg. Lag på lag med transparent maling dekket til stadig mer av lerrettet. Jeg behandlet det som om det var kobberplater som skulle etses. Fargevalgene lot jeg datamaskinen hjelpe meg med. Ved å redusere fargene i fotografiet. Bildet ble til slutt et 'negativ', der det du ser er det som skulle gjemmes ifølge den opprinnelige planen. Arbeidet på verkstedet og vandringene i skogen kom stadig nærmere hverandre og en dag visste jeg at jeg skulle lage en utstilling i naturen, for naturen med naturen selv som motiv. På dette tidspunktet trodde jeg fortsatt det måtte være grafikk. For jeg er kanskje en like stor grafikkromantiker som jeg er naturromantiker.

Jeg fortsatte å male mens jeg i planla utstilling på toppen av Eidfjord. På denne tiden gikk jeg flere timer hver dag. Tankearbeidet sirklet rundt materialer som kunne tåle naturkreftene. Skulle jeg trykke på tekstil? Hvordan kan det festes til trærne på en sånn måte at det er håp om at det ikke forsvinner med vinden? Er det regler mot å henge ut arbeider i nasjonalparken? Når kan jeg rekke å ha det ferdig? Skal jeg innvitere noen?

Det ble tilsammen 11 malerier og mange mil i skogen. Da mai måned var halvgått var ideen overmoden og det måtte skje umiddelbart. Jeg hadde gått fra grafikkmanien. 18. juni 2016 pakket jeg bilen med malerier og reiste fra Drammen med snuta mot Eidfjord og Hardangervidda.

«OXYGEN», 60.405089 N - 7.143043 E, - et stedsspesifikt arbeid på Hardangervidda. Arbeidet står igjen alene på toppen av Eidfjord.

**Fra Heggedal, via New York
til Hardangervidda**

12 studenter sitter på grafikkverkstedet på Fabrikken i Heggedal og venter på den nye læreren. Han som kommer inn har de tryggeste øynene jeg har møtt, og ei lang flette nedover ryggen. Han forteller om hva vi skal lære de neste tre ukene; verkstedsrutiner, koldnål, streketsning, aquatint. Det sa meg ikke så mye. Jeg var vant til å lage grafikk på datamaskiner. Og dessuten har jeg hengt meg opp i den fletta.

Men så begynte vi å arbeide med materialene, og jeg ble bergtatt. Forelsker i kobberet, grafikkprosessene, den feite svarte streken som stod opp fra papiret, papiret som føyer seg etter trykkeplata eller kanskje i Jan, eller hans forhold til grafikken...

Jeg flytta inn på grafikkverkstedet i Heggedal og ble der de neste to årene. Som et barn som skulle lære å gå forsket jeg på grafikk, blottla prosessene og jobbet samvittighetsfullt og systematisk med grafiske teknikker. Det tok etterhvert form som et slags laboratoriearbeid, hele tiden lent på de tradisjonelle teknikkene – gamleskolen! Skikkelig!

Omtrent på samme tid får jeg oppleve to kunstverk som skal vise seg å ha avgjørende påvirkning på mitt kunstnerskap. Vi reiste på studietur til New York. Jeg hadde sørget for at vi skulle få komme på besøk i Printroom på New York Public Library. Det var veldig høytidelig. En 'clerk', med kritthvite bomullshansker hentet frem esker med historiske og kontemporære grafiske blad. Han viste frem ett av gangen mens han fortalte. Jeg fulgte nøye med helt til han åpnet en eske med en håndgjort artist-book av William Kentridge.

Perfekt bundet, dyptrykk, håndrevet bøttepapir. Jeg måtte komme meg nærmere. 'The Clerk' begynner å fortelle om det neste trykket og ser vekk. Jeg sniker meg til å bla i den. Ærbødig og forsiktig mens jeg glemmer alt rundt. Den er helt perfekt uperfekt. Grafikkromansen min fikk næring til å vokse seg enda større.

Litt senere.

Jeg er fortsatt i New York. Kroppen er full av inntrykk etter en full uke med kunstopplevelser. Sansene er overstimulert og jeg klarer ikke puste. Jeg blir likevel overtalt til å bli med til MOMA Ps1, for det var et verk der som jeg måtte se mente Jan. Jeg tråkka litt motløst gjennom gallerirommene mens jeg ventet på at de skulle åpne døra for neste visning i sky-room. Verket heter «Meeting», og er gjort av kunstneren James Turrell.

Da vi endelig kom inn skjønte jeg ingenting. Et rom på 40 – 50 kvadratmeter, med en krakk rundt hele. Jeg setter meg ned, rommet fylles opp, lyset går av og døren lukkes. Det er en underlig forventning i rommet om at noe skal komme til å skje. Så åpner taket seg

- himmelen er kunsten, innrammet av et orange lys i taket.

Roen kommer og huekjøret får pause.

Jeg bare er

- alene under himmelen.

Det er endelig stille og jeg får igjen pusten.

At Jan Kolstads undervisning og boken til William Kentridge skulle ha innvirkning på arbeidet mitt visste jeg ganske umiddelbart. Grafikkromantismen kom raskt over meg, men at opplevelsen i SkyRoom, med arbeidet til James Turrell har hatt, kanskje den største innvirkningen, gikk ikke opp for meg før jeg satt høyt oppe på Hardangervidda nasjonalpark og så utover et kunstverk som jeg hadde skapt.

«Meeting», Et stedsspesifikt kunstverk på Moma Ps1, av James Turrell

Jævla drittsverte

Den lengste reisen av dem alle

En desemberdag i 2001 var første gangen jeg skulle teste ut vannbasert sverte. På den tiden jobbet jeg lagvis, med tresnitt og dyptrykk. JÆVLA DRITTSVERTE! Den la seg i perler på plata mi, trakk ikke inn i papiret og tok mer enn to uker på å tørke såpas at jeg kunne trykke over. I frustrasjon prøvde jeg alle muligheter. Aldri mer vannbasert sverte!

Da jeg startet på kunsthøgskolen, i grafikkavdelingen til Dag Hofset, fikk jeg bekreftet holdningen min til de nye vannbaserte svertene. Det var et par jenter på trinnet som ønsket å lære mer om metoder for å unngå løsemidler, med det ble med ønskene. Og heldigvis for det tenkte jeg der jeg stod med jernklorid til albuen og fnøs av den vannbaserte hobbymalinga.

Jeg fortsatte med mitt, og styrte unna non-tox og vannbaserte metoder. Printlabben vokste i rykk og napp til et omfattende system, med en logikk inspirert av Walter Benjamins Arcade Project.. Prosjektet fikk esker i almetre og fikk tittelen InSe til min Bachelor eksamen. I arbeidet med å sortere, arkivere og klargjøre arbeidet til utstillingen oppdaget jeg de åpenbare hullene. Her var testet alle tenkelige og utenkelige metoder; les: asfalt, frosset såpe, dryppet stearin, piggdekk, veisalt og forurensning over tid, men non-tox teknikkene var ikke representert.

- «Du er klar over at vi ikke kan benytte løsemidler i de nye lokalene i Asker?»

- «ehh – nei... Pokker! Hva har jeg egentlig sagt ja til?»

Jeg var engasjert som grafikk lærer på Asker kunstfagskole. Hadde undervisning i dyptrykksteknikkene for dagstudentene, og kveldskurset som egentlig minnet mest om en grafikk-klubb. Skolen skulle flytte fra Heggedal fabrikker og inn til Asker sentrum, og jeg hadde tatt på meg å bygge opp det nye grafikkverkstedet.

Begynte å undersøke hva dette non-tox greiene handlet om. Etter noen googlesøk finner jeg lite i Norge. Noen workshops med image on – men det er litt tynt å bygge opp en fagskole rundt den ene teknikken. Ser at det er et rimelig stort miljø i USA, men ellers er det ikke lett å finne ekspertise.

Prøve og feile metoden da... En bok skrevet av Henrik Bøegh og en bestilling fra Grafisk eksperimentarium i København som kom i posten like etter skulle løfte motivasjonen, sammen med vissheten om at jeg 5 måneder senere skal undervise i non-tox på fagskolen i Asker. Jeg gikk og skula på utstyret i flere uker før jeg måtte innrømme for meg selv at det måtte noe aktiv jobbing til for å finne motivasjon. Da ble det kurs hos Henrik i de spanske alpene, og jeg kom endelig i gang. Verkstedet i Asker ble bra. Jeg måtte spesiallage både sprayskap, tørkeskap og en provisorisk læsning til opplysning av fotopolymertplattene, men med noen tips fra det internasjonale miljøet og masse vilje ble det ferdig i tide til skolestart i 2015.

På denne tiden underviste jeg dyptrykkskursene i non-tox grafikk på Asker kunstfagskole, og samtidig tviholdt jeg på muligheten til å jobbe med tradisjonelle teknikker og

produkter på verkstedet mitt i Drammen. Det gikk greit, og jeg lærte enormt mye av å finne svar på studenters spørsmål. Men holdningsendring tar tid. Og det varte lenge før jeg forstod at jeg måtte implementere de nye teknikkene i mitt eget arbeid før jeg kunne bli god til å lære det bort. Det var da jeg bestemte meg for å sette i gang med et monsterprosjekt for å tvinge meg selv til å bruke de nye teknikkene. Det forbannet umulige er ofte den beste metoden for å motivere meg.

Arbeidet jeg planla var «Reproduksjon fra Jakt», et grafisk arbeid som skulle bestå av 96 etsede kobberplater på 20 x 20 cm. Jeg ville gjenskape et bilde fra en jakt-tur til Eidfjord i et stort grafisk verk. Begynte å etse plater, men det var barnesykdommer både av praktisk og teoretisk art; problemer med å få tak i produkter, mye av utstyret måtte spesiallages teknikkene var ikke godt nok testet ut, så jeg hadde ikke god nok kontroll på resultatet

Jeg ble frustrert og la etter en stund hele prosjektet bort og startet å male. jeg trengte et eventyr!

Etter over et år med maleri var det godt å rydde frem grafikkverkstedet igjen, men jeg tok med meg mye fra maleperioden videre. Grafikken ble friere, mindre rigide planer og overaskende nok tok jeg ibruk farget sverte.

Jeg besluttet å jobbe monotypisk, da det passet fint for dette arbeidet å la trykkene få ulike farger basert på stedet de skulle gjenspeile. Plater på 50 x 50 cm over hverandre; kinesisk vanntrykk, tresnitt og kobberetsning. Jeg vekslet på rekkefølgen på platene og ender opp med å bestemme meg for tre lag i hvert trykk. Jeg har begynt å bruke mye transparin(*) i sverten min, og hvert trykk blir forskjellig selv om alle avsluttes med en etsning på toppen. Unike trykk mot opplag.

Jeg gir meg ikke med non-tox forskningen. Det er alt for lite kunnskap, lite er testet ut og forutsigbarheten med de nye produktene er ikke tilfredsstillende. Sammen med to grafikere fra Belgia jobber jeg med en internasjonal samling som skal skje våren 2018, med hensikt å utveksle erfaringer og videreutvikle teknikkene innenfor non-tox grafikken.

Vi skal samle 13 non-tox spesialister på Blauhof i Belgia i fem dager for å utveksle teknikker, kunnskap om produktene og måter å "oversette" tradisjonelle teknikker til de nye mediene. Og selvsagt også snakke om nye måter å lage grafikk som et resultat av nye produkter. Jeg er modig nok til å vurdere meg selv som ekspert etter bare å ha forsket på de 'nye' produktene i tre år, fordi jeg allerede hadde lang erfaring fra den tradisjonelle skolen.

Jeg har langt på vei oppnådd min erfaring fra å teste - prøver å 'oversette' – feiler mye! Arbeidsmetodene mine skiller seg fra andre eksperter ved at jeg prøver å tvinge frem resultater som minner om de tradisjonelle teknikkene og på samlingen kommer jeg bl.a. til å demonstrere hvordan jeg blander sverten for at den skal fungere i dype etsninger.

* transparin er trykke 'sverte' uten tilsatt pigment.

Etsningen «Natt» henger på et gjerde rett utenfor vinduet på verkstedet mitt og er en del av prosjektet #Utekunst.

Trykket har nå hengt der i over et år, og er fortsatt uten tegn på forfall.

Et brev fra Belgia

Jondalen, Norway
Sunday, November 27, 2016

Hey Cathi,

A road that winds through the mountains. Pines, partially covered with snow. Dark silhouettes covered with a white cloth of frozen water. There is also a river. You slow down, keep unexpected halt (you stop the car unexpectedly), and show me some stones that lie there. Towers of stone that have been made by someone. Towers in the middle of the river. You do not know who made them. The towers of stacked stones follow the river upstream. They form a trail. A trail of 'land art' in this already charming landscape which already exhales art by itself. The author is anonymous. No attention is drawn to it (meaning, no PR). Just who has an eye for will notice. You saw it, you show it to me, draw my attention to this trail of silence.

Some moments later we turn left. I see a flat stone, oval, there is a red A on, a road mark which makes me think of mountain trails in Switzerland. A little further is another one hanging in the trees. And then suddenly I perceive them, your prints through the trees (i see them hanging in the trees), I recognize them from the photographs that I saw a while ago. It's like magic. Sheets of paper hanging in trees. A snowy landscape that breathes.

We drive on the road, you park the car and we step out. I breathe in and exhale the place where we landed. A house, painted in Norwegian red, wooden planks, snow.

I was able to see it emerge (ontstaan: its origin), this project, a crossing between 'land art' and 'outdoor art'. It started with a picture made by your father when he went hunting. You translated that image into a painting, a painting you baptized 'oxygen'. Oxygen, essential/elemental for everyone, but primarily for you. It gives your life, it makes you live, to be allowed to be involved in a relationship of 1 to 1 with art. The first painting was followed by a series and one day you took them with you into the mountains, where they lingered (stayed) for a long time. You tied them on your back and carried them into the mountains, your father was there too. The opening (vernissage) was held under a starry sky, no spectators around but the trees, the clouds and the stars, the sun and the moon.

If you could, you continued to live there (you would stay here) but duty called, so you went back.

The tension rose because a few weeks later you went (you finally could go back) back to get them. Everything went perfect, almost no damage to the paintings, the work could go (travel back) back to their place of creation.

A first testing experiment, the best was yet to come.

We are now three months later. You chose a new place in Jondalen, where you feel at home, a place you know well. You came there often as a child as your parents live up here. A slope near the main road, with tall trees on the flanks. The picture made by your father,

this time transformed into prints. Carriers of wood and cuppr, a curlicue (? in flemish 'grillig') of nature. Printing could begin. Three layers on each other, in colors that refer to the colors of the place. A mix of green and gray, red, purple and blue. The motif reminds me of the structure of bark and moss, life, timeless, eternal, imperishable (in flemish: onvergankelijk).

28 prints, printed on white paper, they hang up here in the trees, unprotected exposure (unprotectedly exposed) to wind and water, cold (coldness) and sun. The wind blows, I see them fluttering (flemish: wapperen) as we get closer. You go first, I let go of you, I follow and know, this is your site (flemish: terrein, meaning, i'm entering your premises, so of course you should go first, feels almost as some sacred place).

It's almost endearing (flemish: aandoenlijk), how you approach them with care and attention, as if you were (felt) close to them. You are, I can feel it in how you view, touch and inspect them, your precious prints. The rain and wind weathered (flemish: verweren, refers to erosion) the paper. The laws of physics did their job well out here. Where the pressure was high as a result of the metal clip, the paper became very brittle (flemish: broos). The wind snatched (flemish: rukken) it and tore the paper. So now, some of the prints are in need of care, you came up with a new hanging system, which you'll install today, try. A wooden slat (flemish: lat) which will distribute the pressure over the entire length of the print.

I behold the whole (i try to look at the total image, the scenery), my gaze falls silent on the details (always does).

I love the traces nature left (is leaving, nature is leaving traces in you work) in your work. The white ragged (flemish: rafelig) edge that becomes visible where the print rips in half. The force of the wind leaves traces, folds and bruising the paper. Paper is wet from moisture and rain, then dries up again by wind and sun, as a result the paper is bended (meaning the paper is bended in the drying process). Warped (flemish: kromgetrokken, like old people are), torn (flemish: gescheurd) and weathered (flemish: verweerd = eroded?), as also shows the skin of an old man (could be your father's skin), faded by sun and cold, wrinkled but perfect because that's what time does the things that are fragile. The skin, paper, human, life, it all comes and goes, the ravages of time lets its traces (flemish expression: de tand des tijds laat zijn sporen na, time leaves its marks onto things).

There is a song by Jonas Winterland that sings:

"And I look at how she sighs (flemish: zuchten, when you're tired/fed up with something)

As if she can rupture anytime now

And I hold her (in my arms) because that's why I'm here

When I watch at how she sighs

I think the same thing, again and again,

People are made of thin paper' (people are very vulnerable, as paper is too)

You approach a print, you view the print up close, mustering (flemish: monsteren, meaning carefully screening something with your eyes) the print with your eyes, you touch the print with your fingers, carefully. You move the clamps where it is necessary, take a picture and you go down to the next one. It is as if you're measuring the damage, the state of affairs (the status quo of things). The approach is methodologically.

I follow you with my eyes and see how the wind plays with the prints, they flutter, the sun plays along with them. This gallery is the most beautiful I ever beheld (saw). It is also familiar to me -the nature as a given (nature as such, it is familiar to anyone), a forest, some trees on a slope, snow. But just by the presence of these prints something (beautiful) happens, the wondrous beauty of nature is emphasizes again (meaning: the prints draw the attention back to the fact that nature is beautiful, the mystery of life/nature). Your intervention in nature, the introduction of the prints (you intervened into nature by hanging the prints in the trees), brings color and emphasizes onto the unspoken beautiful mystery of nature and silence. Also remarkable: the light that fluctuates, it changes all the time, giving the prints a special shine (flemish: glans).

An hour later the slats (flemish: planken, meaning the wooden things you made with your dad) ready, we go out into the cold and do the repairs. The most damaged prints return to the studio where they will be restored. It looks good, she looks happy (you look happy). A perfect day.

What touches me most in this work: the fragility, the letting to of control, the surrendering to the laws of nature. No wilfulness (meaning that nature doesn't break the prints on purpose, it just happens), some cause and effect (flemish: oorzaak en gevolg, logical things happen), the simplicity of the physics (the laws of physics are speaking), the forces of life. Deciduous (perishable, flemish: vergankelijk) art, the beauty of simplicity, the voice of silence (silence is speaking here). Oxygen for people and society. Hardwood (to slow down) and stop, standing still with (flemish: stilstaan bij) the end and the beginning.

I feel grateful. To be able to witness this process, your courage and desire, the challenges, your search/quest (the way you seek/search), try incessantly (the way you keep on trying out things), your stubbornness (flemish: eigenzinnigheid, is not exactly the same as stubbornness, koppigheid), your power to follow the (tegendraads: that is not mainstream) path of silence and space and out and the fact that you are trying to make an out of the box statement without a trace of ego (as you're not emphasizing on PR, just people who happen to walk by, you do not seem to be bothered by the fact that you do not have any spectators), but you just seem to do this from within, from who you are (it is authentic) and you stick to the story you want to tell (to people, to society, or to anyone at all, you just tell it because you want to tell it, so you do).

And more is yet to come. That's for sure. It already hangs in the air.

Greeting a spectator, from far across the sea,
Anje

Stien videre

Hvordan skal jeg få folk ut i skogen for å oppleve arbeidene uten å sende ut invitasjoner eller opplyse om tid og sted? Denne tanken går jeg rundt og snakker med trærne om for tiden. Jeg vil ha den tilfeldige forbipasserende, umiddelbare reaksjoner, uten høflighetsfilter.

Jeg fortsetter å samle på koordinater. Dette prosjektet som jeg har kalt #Utekunst startet litt tilfeldig, men det har vokst seg selv til et selvstendig prosjekt. Ett og ett trykk kommer opp på et tre, en tavle eller en vegg for enhver å oppdage enten ute i naturen eller i byen. Gamle trykk blir reaktivert, innrammet av omgivelsene, og arbeider som har gått ut på dato blir verdifulle for meg igjen i form av samlingen med fotografier. Arbeidet blir dokumentert og loggført. Noe av materialet blir publisert på sosiale medier og jeg tenker at det er materiale til en artist-book om en liten stund.

Kunst rett vest på fossekleiva, 7. – 24. september 2017, har satt folkehelse som tema i år. Jeg tenker å invitere til det åpenbare; en gåtur – nesten en topptur – med en overaskelse på toppen. «Ta et kart» - og gå den gamle stien opp til utsiktsposten overfor klatreveggen. På denne måten ivaretar jeg ønsket mitt om å overraske, samtidig som noen fler kan få være med på denne uventede opplevelsen. Rett før utsiktsposten henger kunstverket i trærne. 30 grafiske blad er montert i en gruppe, et lite sprang fra stedet der turgåerne har som mål for gåturen sin.

Motivet på arbeidene er hentet fra stedet. Jeg bruker tid på å være der, går dit igjen og igjen for å bestemme meg for eksakt plass, motiv og farger. Denne gangen har jeg bestemt meg for å samle materialer på stedet for å lage pigment. Det blir spennende for det har jeg aldri gjort før.

Jeg jobber langsomt videre.

Litteratur

I forbindelse med min Master er det noen tekster jeg vil trekke frem som betydningsfulle:

A Philosophy of Walking, Frédéric Gros

Wanderlust – A history of walking, Rebecca Solnit

Walden – Henry D. Thoreau

Triologi * Kunst – Natur – Science, Kunsthallen Brandts Klædefabrik

The unpainted Landscape, Coracle press

Quiet, Susan Cain

Virkelighetsoverdose, Annie Le Brun

«#utekunst 59.705937N - 9.601258 E» En etsning jeg gjorde på non-tox workshop i Capilleira fikk plass på en oppslagstavle ved Jondalsdammen. Fotoet er en del av serien #utekunst som etterhvert skal samles til en artistbook.

Så gjenstår å takke

Veiledere som har dyttet på
de riktige knappene:

Jan S. Pettersson

Sunniva McAlinden

Min ledestjerne:

Jan AF Kolstad

Og selvsagt pappa, som alltid kan
overtales til å bli med meg på
kunsteventyr på fjellet og i skogen.

